Gezamenlijke verklaring van ETUCE-EFEE over het voorkomen en beheersen van psychosociale risico's in het onderwijs

Document voor het sociaal dialoogproject 'APRES COVID'

De verklaring zal ter goedkeuring worden voorgelegd aan de ESSDE-plenaire vergadering in december 2025.

Psychosociale risico's worden steeds meer erkend als een van de aandachtspunten op het gebied van veiligheid en gezondheid op het werk in de onderwijssector. Al vóór de COVID-19-pandemie werden leraren, academici, schoolleiders en onderwijsondersteunend personeel in heel Europa geconfronteerd met uiteenlopende beroepsrisico's, waaronder werkdruk, personeelstekorten en storend gedrag van leerlingen. De pandemie had een aanzienlijke impact op deze uitdagingen, versterkte bestaande psychosociale risico's en versnelde structurele veranderingen zoals digitalisering, toenemende sociale complexiteit in klaslokalen en een grotere blootstelling aan werkgerelateerde stress.

Op basis van hun langdurige samenwerking op het gebied van veiligheid en gezondheid op het werk hebben het Europees Comité van Onderwijsvakbonden (ETUCE) en de Europese Federatie van Onderwijswerkgevers (EFEE), als Europese sectorale sociale partners in het onderwijs, gezamenlijk het sociaal dialoogproject APRES COVID (2023–2025) ontwikkeld. Deze door de Europese Unie medegefinancierde initiatief was gericht op het beoordelen van de langetermijneffecten van de pandemie op psychosociale risico's in het onderwijs en het bevorderen van een eerlijke, duurzame en door onderwijs geleide herstelperiode. Door middel van sociaal dialoog, gezamenlijk onderzoek en capaciteitsopbouw heeft het project het begrip van psychosociale risico's in het onderwijs bij sociale partners versterkt en onze gedeelde verantwoordelijkheid bevestigd om deze aan te pakken met effectieve en preventieve maatregelen.

Uit de casestudies en de enquête van het project kwamen positieve ontwikkelingen naar voren met betrekking tot de implementatie van digitale tools, werden innovatieve praktijken in het onderwijs en leren gestimuleerd en werd het gemeenschapsgevoel versterkt. Tegelijkertijd benadrukte het project ook een intensivering van psychosociale risico's in de onderwijssector, met blijvende gevolgen die verder reiken dan de pandemie. Onderwijzers in heel Europa rapporteerden een toegenomen blootstelling aan psychosociale risico's, die hun welzijn op het werk en professionele betrokkenheid beïnvloeden. De snelle overgang droeg bij aan het ontstaan van technostress en de noodzaak om het recht op ontkoppeling te waarborgen, maar leidde ook tot blijvende verbeteringen in digitale vaardigheden en nieuwe vormen van samenwerking en communicatie.

Zowel vakbonden als werkgevers erkennen dat deze ervaringen belangrijke lessen bieden. Enerzijds kan de sector positief voortbouwen op de erfenis van digitale innovatie, versterkte samenwerking en verbeterde toegang tot middelen, die het onderwijs en leren blijven ondersteunen. Anderzijds moeten systemische uitdagingen zoals personeelstekorten, afnemende aantrekkelijkheid van het beroep en moeilijkheden bij het behouden van een goede werk-privébalans worden aangepakt om mogelijke schade te voorkomen en werving en behoud te waarborgen. Het belangrijkste is dat het project heeft bevestigd dat het welzijn van onderwijspersoneel direct verband houdt met de kwaliteit van het onderwijs en de leerresultaten van leerlingen. Leraren en personeel die zich gesteund voelen, kunnen beter kwalitatieve en inclusieve leeromgevingen bevorderen. Dit onderstreept de gedeelde verantwoordelijkheid van werkgevers en vakbonden om het welzijn op het werk centraal te stellen in onderwijssystemen, ondersteund door een sterk en voortdurend sociaal dialoog.

Op basis van de resultaten van het APRES COVID-project verbinden ETUCE en EFEE zich gezamenlijk tot:

- Het bevorderen van de verspreiding van de herziene Europese richtlijnen voor het voorkomen en beheersen van psychosociale risico's in het onderwijs (2025) op nationaal, regionaal en lokaal niveau, onder meer door hun promotie te integreren in bestaande structuren voor sociaal dialoog en lopende projecten op het gebied van veiligheid en gezondheid op het werk.
- Het prioriteren van concrete gezamenlijke acties om de implementatie van de herziene richtlijnen te bevorderen, samen met andere relevante gezamenlijke instrumenten die in synergie met het APRES COVID-project zijn ontwikkeld, zoals de OiRA-tools voor het hoger onderwijs en de onderzoekssector, en de Europese multisectorale richtlijnen over geweld en intimidatie door derden.
- Het versterken van de samenwerking met nationale leden door onderwijsbonden en werkgeversorganisaties in heel Europa op te roepen om de uitkomsten van het APRES COVID-project actief aan te passen en toe te passen in hun context, zodat er een betekenisvolle impact is op lokaal en institutioneel niveau.
- Het voortzetten van gezamenlijke inspanningen om psychosociale risico's in het onderwijs te voorkomen, onder meer door financieringsmogelijkheden te zoeken en verdere partnerschappen aan te gaan met relevante actoren op Europees niveau.
- Het bevorderen van een cultuur van preventie en respect in het onderwijs, waarin psychosociale risico's systematisch worden beoordeeld en aangepakt, en het welzijn van het personeel wordt erkend als centraal voor de kwaliteit, inclusiviteit en duurzaamheid van onderwijssystemen.